

TANÍTÓK LAPJA

TANÜGYI ÉS GAZDASÁGI UJSÁG

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 160 L, Félévre 80 L,
Negyedévre 40 L.

!!!!!! Egyes szám ára 7 Leu. !!!!!

Felelős szerkesztő és kiadó:

GYERKES MIHÁLY

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Str. Mihalu Ulteaz (Király-u.) 3.
Megjelenik két hetenként.
Hirdetések díja soronként 6 Leu.

A miniszter szándéka.

Nagy és nehéz problema a kisebbségi tanítók részére a *román nyelvű vizsga*. Hlába, egy nyelvet elsajátítani a felnőtt korban anynyira, hogy azon a tanító öt tantárgyat tanítson iskolájában: a lehetetlenséggel határos. Ezen helyzeten és kilátásban igen súlyos következményein kíván segíteni a közoktatásügyi miniszter tervezett intézkedésével.

Ugyanis, mint illetékes helyről értesülünk, megállapodás történt aziránt, hogy a román nyelvű vizsgán elbukott állami tanítókat egy félévre, esetleg, ha az érdekelt állami tanító úgy kívánná, egész évre helyezték be az ó királyság valamelyik több tanerős állami iskolájához. Itteni állomáshelyére pedig a miniszter, az állam költségén, helyettes tanítót küld, a rendes tanító távolléte idejére. A román nyelv tanulása végett kirendelt áll. tanító, járandóságait ezen idő alatt levonás nélkül, tehát egészben élvezi. Teendője nem lesz más, mint tanulni a román nyelvet szóban és írásban, hogy a jövő évi román nyelvű vizsgára előkészülhessen, hogy azt eredményesen letegye.

Az érdekelve levő felekezeti tanítók, ha szabadságolások és helyettesítésük ügyét iskola-fenntartóikkal elintézték: szintén kérhetik ezen nyelv tanulási elhelyezésüket s kérelmük teljesülést fog nyerni.

A román vizsgákon már tul levő és a nyelvben biztosabb begyakorlást szerezni óhajtó tanítók is kérhetik ezen kirendelésüket, s amennyiben azt a tanfelügyelő indokoltnak látja és javasolja, a miniszter ezen kérelmezéseket is teljesíti.

Ezen szándék valóban nemes elhatározás lenne. Megszüntetné, eloszlatná a tanítók ko-

mor és sötét jövőjét a román nyelvű vizsgák következményeiben. Mert ez új fordulattal állását egyetlen tanító sem veszíti el, csupán kirendelést nyer és így alkalom adatik a vizsgára leendő előkészülésére. Igen természetes, ha valaki egy évi távollét alatt sem tudja megszerezni a nyelvbéli jártasságot és újból megbukik a vizsgán, a második évi kirendelést is megnyeri hivatalból. Meg vagyunk azonban győződve, hogy mindenik kiküldött tanító egész odaadással fog tanulni és minden alkalmat felhasználni, hogy a kitűzött célt mentől tökéletesebb bizonyossággal elérje, nem vár biztatást, avagy második esztendőre való visszamarasztást.

Amint a miniszter urnak ezen szándékát papiroson kiadva, azaz megvalósítva látjuk: leesik a nehéz kő oly sok ember lelkéről, érezve, hogy nem vagyok magamra hagyatva, s nem állok ebben a helyzetemben lehetetlen kívánságokkal szemben, amelyek nem teljesítése, illetve eredménytelen megpróbálása után, állásomat kelljen elveszíteni.

Megtanulni románul annak, aki egész éven át tanítással van elfoglalva; olyan helységben, ahol román beszédet nem hall, azt gyakorolni emiatt lehetetlen, vagy bármi tekintetben is utmutalást kérni nem tud: valóban teljesíthetetlen óhajlás, a felsőbbbségtől lehetetlen kívánás. Nyujtson csak módot, alkalmat, és bár kis mértékben is segítséget, eredményre vezető támogatást a kisebbségi tanítóknak a miniszter, az egész vonalon meglesz a kívánt siker; a tanítók egytől-egyig levizsgáznak, de nemcsak, hanem majd dicséretes eredménnyel fogják románul taníthatni a kívánt tantárgyakat, mert erre alaposan előkészülhettek.

A miniszternek e szándéka megnyugtatja az aggodó lelkű tanítóikart, a következő munkára ambícióval látja el; de jó hatást fog

szülni az egész közvéleményben is, amelynek egyedei a szülők most szintén szorongó szívvel tekintenek gyermekeik tanítóinak jövő sorsa elé. Ez a megoldás egészséges, a tanítóikar által szívesen vállalt lehetőség; minden irányban megnyugtató, munkára, tevékenységre biztató. Valósítsa meg hát a miniszter ur a hir szárnyaira kelt ebbeli szándékát ezen tervezett módon, mindannyian hálaival fogjuk megköszönni emberbaráti nemes elhatározását, bölcs belátását magában hordó intézkedését.

Gyerkos Mihály.

A néprajzi irodalomról.

Irta: **Orosz Endre.**

Minden néprajzi gyűjtés, megfigyelés és tanulmányozás végcélja elvégre az irodalmi feldolgozás kell legyen, hogy egyrészt az adatok a szaktudomány számára megőriztessenek, másrészt pedig nyomtatvány útján az érdeklődők között minél szélesebb körben terjeszthetők legyenek. Minden néprajzi gyűjtő tehát akkor, amidőn saját tapasztalatai alapján feljegyzéseket és rajzokat készít, az irodalom számára anyagot szolgáltat. Hogy az ilyenformán gyűjtendő anyag minél használhatóbb és értékesebb legyen, az eddig produkált irodalomnak oktató és példaadó hatását természetesen a kezdő gyűjtők sem nélkülözhetik. Ebből a szempontból tehát jelen közleményemnek feladatául azt tűztem ki, hogy úgy az általános érdekű szakkönyvekből, valamint a speciális tárgyú szakközleményekből a legfontosabb és tanulságosabb példák 1-1 sorozatát mutassa be. E jegyzék egybeállításánál a nyelvismeret szempontjából főleg csak a magyar irodalomra voltam tekintettel; az idegen nyelven írott művekből éppen csak azokat vettem be, a melyek vagy Erdélyi tárgyak, vagy pedig lényeges tartalmuknál fogva a felvételt különösen megérdemlik. A jegyzék 2-ik részét kitevő szakközleményeket aszerint válogattam össze, hogy abban az érdeklődők főként erdélyi anyagot ismertető közleményeket kapjanak, amelyek egyszersmind újabb néprajzi dolgozatok szerkesztésénél mintául is szolgálhassanak. Az ilyen bemutatott néprajzi irodalom szolgáljon buzdításul a magyar tanítóknak.

A) Általános érdekű munkák.

Balogh Pál: A népfajok Magyarországon. Budapest, 1902.

Bátky Zsigmond dr.: Magyarország néprajza. Bpest. 1905. (György Aladár: A föld és népei V-ik kötetében).

Bátky Zsigmond dr.: Utmutató néprajzi múzeumok szervezésére. Bpest, 1906.

Comşa Dimitrie: Album de cresteturi în lemn. Sibiu, 1909. (Benne 12 táblán 243 tárgy fényképe.)

Cholnoky Jenő dr.: Magyarország néprajzi tér-

képe. (Kogutovici és Tsa: Kézi földrajzi atlas. Budapest, 1904.)

Erdélyi László dr.: A székelyek eredete. Kolozsvár, 1918.

Hankó Vilmos dr.: Székelyföld. (115 képpel.) Budapest, 1896. Az Erd. Kárpát-Egyes. kiadása.

Hermann Antal dr.: Az 1893-ik évben végrehajtott cigányösszeírás eredményei. Bpest, (Orsz. statist. Hiv. kiadása.)

Hermann Ottó: A magyar halászat könyve. 2 kötet. Bpest, 1887.

Hermann Ottó: Az ősfoglalkozások köréből. (A kir. Magy. Term.-tud. Társulat kiadása.) Bpest, 1899.

Hermann Ottó: Ősi nyomok a magyar népies halászatban. Bpest, 1885.

Hermann Ottó: Ősfoglalkozások. (Az Ezredéves orsz. Kiáll. nagyjelentésében.) Bpest, 1898. (651—7631.)

Hermann Ottó: A magyarság arca és jelleme. Bpest, 1902.

Hermann Ottó: A magyarok nagy ősfoglalkozása. Bpest, 1909.

Hermann Ottó: A magyar pásztorok nyelvkinccse. Bpest, 1914.

Hunfalvy Pál: Magyarország ethnographiája. Budapest, 1876.

Hunfalvy Pál: Die Rumänen, Bpest, 1884.

Huszka József: Magyar diszitó styl. Bpest, 1885.

Huszka József: A székely ház. Bpest, 1895.

Huszka József: Magyar ornamentika. Bpest, 1898.

Jankó János dr.: Kalotaszeg magyar népe. Budapest, 1892.

Jankó János dr.: Az Ezredéves orsz. kiállítás néprajzi faluja. (kül. nyomat.) Bpest, 1898.

Jankó János dr.: A magyar halászat eredete. Budapest, 1900.

Jankó János dr.: Magyar Typusok. I. köt. Bpest, 1900. (24 táblával.)

Krauss É.: Die praekist. Fischereigeräthe. Berlin, 1905.

Kriza János: Vadrózsák. Székely népköltési gyűjtem. I. k. Kolozsvár, 1863.

Lázár István dr.: Alsófehér várm. magyar népe. (A magyar Monografia része.) Nagyenyed, 1896.

Liszt Ferenc: A cigányokról és a cigány zenéről. Bpest, 1861.

A Magyar Nemzeti Múzeum Néprajzi osztálya. Budapest, 1902. (A Nemzeti Múzeum kiadása.)

Malonyay Dezső: A magyar nép művészete. 5 kötet. Budapest, 1897—1912.

Moldován Gergely dr.: Alsófehér várm. román népe. (A megye Monografia része.) Nagyenyed, 1899.

Nagy Géza: Vadászat. (Az Ezredéves orsz. Kiállítás nagy jelentésében.) Bpest, 1898.

Nagy Géza: A magyar viseletek története. Budapest, 1900.

Orbán Balázs báró: A Székelyföld leírása. 3 köt. Bpest, 1868.

Pentsy—Szentgyörgyi: Kalotaszegi varottas-album. Bpest, 1888.

Réthy László dr.: Az oláh nyelv és nemzet megalkulása. Nagybecskerek, 1890. Tört. Nép- és Földr. Kvt. XX. k.

Sági János: Néprajzi kincseink gyűjtése. Keszthely, 1904. (Balatoni Muz.-Egyes. kiad.)

Semayer Vilibáld dr.: Az ember faji sajátságai. Műveltség könyvtára. II. köt. Az ember. Bpest, 1905. (Athenaeum.)

Sigerus Emil: Siebenbürgisch—sächsische Leinestickereien. Hermanstadt, 1903.

Schullerus Gustáv: Az erdélyrészi szász parasztudvar és lakói. Nagyszében, 1896.

Szongott Kristóf: Az erdélyi örmények ethnografiája. Szamosujvár, 1903.

Szutórisz Frigyes: A növényvilág és az ember. Művelődés történeti tanulmányok. Bpest, 1905.

Topinard Pál dr.: Az Anthropologia kézikönyve. Bpest, 1881. (A Kir. Magy. Term.-tud. Társ. kiad.)

Sophie von Torma: Ethnographische Analogien. Jena, 1894. (Hermann Costenahle.)

Varga János: A babonák könyve. Arad, 1877. (A Magy. Orvosok és Term. vizsg. által jutalmazott pályamű.)

Wartha Vincze: Az agyagipar technológiája. Budapest, 1892.

Weinrich Frigyes: Alsófehér várm. szász népe. Nagyenyed, 1899. (A megyei Monografia része.)

Wlislöck Henrik dr.: Zur Volkskunde der transilvanischen zigeuner. Hamburg, 1887.

Wlislöck Henrik dr.: Sitte und Gebrauch der Siebenbürger Sachsen. Hamburg, 1887.

B) Szakközlemények.

Balásy Dénes: Udvarhelymegyei babonák. Ethnographia. 1895. 53—55 l.

Balásy Dénes: Udvarhelyi népmondák. Ethnographia. 1898. 72—74 l.

Barabás Endre: Egy harisnyás székely szobrász. Erdély. 1904. 120—123 l.

Balás Márton: A háromszék megyei husvétii írott tojásokról és népszokásokról. A Székely Nemz. Muz. Értés. 1902. 32—77 l.

Szt. Katolnai Bálinth Benedek: A székely népművészetéről. Erdély, 1909. 70—76 l.

Bátky Zsigmond dr.: Adatok a fogazottélű tarló elterjedéséhez. Néprajzi Értesítő. 1900. 13—16 l.

Bátky Zsigmond dr.: Szalagszövő táblácskák. Néprajzi Értesítő. 1901. 147—158 l.

Bene Lajos: Kalotaszegi fejfák. Erdély, 1905. 118—121 l.

Benkő András: Háromszéki babonák. Etnogr. 1891. 357—363 l.

Borbély Sándor: Aranyosszékiek tánca. Ethnographia. 1891. 243—246 l.

Elekcs István: Székely Népdalok. Ethnographia. 1900. 276—77 l.

Etnografus: Néprajzi feladatok Erdélyben. Kolozsvár. 1923. (Az »Ut« könyvtára, 3 sz.)

Hathalmi Gahnay Ferenc: Gyermekművészet és gyermekjátékok. Néprajzi Értes. 1904. 132—145 l.

Harmath Lujza: Nyárádmenti székely népszokások. Erdély, 1899. 44—47 l.

Hermann Antal dr.: Hunfalvy Pál mint ethnographus. Ethnographia, 1891. 382—385 l.

Hermann Antal dr.: Tájékoztató a néprajzi gyűjtés főbb tárgyai dolgában. Erdély Népei. 1899. 3—4 l. (Az Erdély melléklete).

Dr. H. A. A néprajzi gyűjtésről. U. ott. 1899. 67 l.

Dr. H. A. A hazai néprajzi munka szervezéséről. Ethnographia. 1904. 227—230 l.

Herman Ottó: Magyar pásztoemberek emlékei. Ethnographia. 1892.

Herman Ottó: Ironga, szánkó, kecze. Term. Tud. Közöny. 1902. (1—34 l.)

Herman Ottó: »A magyarság háza.« Ethnogr. 1899. 282—286 l.

Huszka József: »A magyarság háza.« Ethnogr. 1899. 217—223 l.

Huszka József: Tárgyi etnografiánk őstörténeti vonatkozásai. Ethnogr, 1898. 41—62, 97—108 l.

Horger Antal: A hétfalusi csángók boricatánca. Ethnographia. 1899. 106—114 l.

Horger Antal: Csiki székely abrakrácsolatok. Néprajzi Értes. 1902. 137—141 l.

Dr. Jankó János: A kalotaszegi és erdélyi magyarságról. Erdély. 1892. 21, 63, 116 l.

Dr. Jankó János: Kalotaszegi babonák. Ethnogr. 1891. 273—286 l.

Dr. J. J. Torda, Aranyosszék és Toroczko magyarnépe. Földrajzi Közlemények. 1893.

Dr. J. J. A székely ház. Ethnogr. 1895. 18—37 l.

Dr. J. J. Vidéki néprajzi muzeumok. Néprajzi Értesítő. 1902. 81—95 l.

Katona Lajos: A magyar népmese irodalma. Ethnographia. 1894. 52—66 l. és 1901. 337—443 l.

Kolumbán Samu: Lozsád és népe. Ethnogr. 1894. 238—54 l.

Kolumbán Samu: A dévai csángók népdalaiból. Ethnographia. 1904. 462—474 l.

Kovács Bálint: A zágoni nép szokásai és babonái. Ethnographia. 1895. 396—398 l.

S. Kovács József: Hogyan »gilicseznek« Gyergyóban? Erdély. 1908. 17—20 l.

Dr. S. Kovács József: Csiholó acélok az E. K. E. muzeumában. Erdély. 1911. 69—76 l.

Dr. S. K. J. Orsónehezítők az E. K. E. muzeumában. Erdély. 1911. 123—128 l.

Mailand Oszkár: Csángó-magyar karácsonyi misztérium. Ethnographia. 1896. 107—114 l.

Morcza Gyula: Az erdélyi örmények ethnographiai hanyatlásáról. Armenia, 1895.

Merza Gyula: A Kárpát-Muzeumi gyűjtés gyakorlati szempontból. Erdély Nepei. 1899. 17—21 l.

Dr. Moldován Gergely: Román pásztorvilág. Erdélyi Múzeum. 1906. 330—335 l.

Munkácsi Bernát: A magyar népies halászat műnyelve. Ethnographia. 1893.

Munkácsi Bernát: Néprajzi eredményeink és törekvéseink. Ethnographia. 1896. 1—21 l.

Nagy Géza: Honfoglaló őseink. Ethnogr. 1894. 79—95 l.

Nagy Géza: A székely írás eredete. Ethnogr. 1894. 269—276 l.

Orosz Endre: A néprajz, az ősembertan szolgálatában. Erdély. 1905. 34—38 és 67—70 l.

Orosz Endre: Pásztorkürtök: az E. K. E. muzeumban. Erdély. 1911. 94—96 l.

Orosz Endre: Vadászati felszerelések az E. K. E. muzeumban. Erdély. 1911. 173—177 l.

Orosz Endre: Ivókanalak az E. K. E. muzeumban. Erdély. 1912. 87—93.

Orosz Endre: Régi szigonyos halászatról a Kis-Szamos völgyében. Erdély. 1912. 55—59 l.

Dr. Sebestyén Gyula: Rovás és rovásírás. Ethnographia. 1903. I, 81, 161, 273 és 313 l.

Dr. Sebestyén Gyula: A székelyek neve és eredete. Ethnographia. 1897. 30—54 l.

Dr. Semayer Vilibáld: Az erdélyi szász parasztház. Néprajzi Értesítő. 1900. 19—26 l.

Dr. Semayer Vilibáld: Az Erd. Kárp.-Egyes. kolozsvári Táj- és Népr. Muzeuma. Népr. Értes. 1902. 141—149 l.

Dr. S. V.: Magyar Néprajzi Muzeumok. Néprajzi Értesítő. 1904. 323—336 l.

Seprődi János: A magyar népzene fajtái. Ethnographia. 1902. 193—202 l.

Seprődi János: Marosszéki dalgűjtemény. Ethnographia. 1902. 416—428 l.

Szász Ferencz: Erdélyi határ és helynevek. Erdély. 1903. 90—93 l.

Dr. Szilády Zoltán: Erdély régi tűzhelyei. Néprajzi Értesítő. 1909.

Szinte Gábor: A székely ház. Néprajzi Értesítő. 1900. 101—112 l.

Szinte Gábor: Kopiafák (temető fejfák) a székely földön. Néprajzi Értesítő. 1901. 115 l.

Szinte Gábor: A csikiak. Erdély Népei. 1901. 2—8 l.

Szinte Gábor: Udvarhely megye. Erdély Népei. 1901. 18—24 l.

Szinte Gábor: Marosszék. Erdély. 1903. 20—36 l.

Sztripszky Hiaodor: Adatok Erdély őshalászatához. I. Néprajzi Értesítő. 1902. 157—178 l. II. U. ott. 1903. 158—196 l.

Dr. Wlislöcki Henrik: Fákra aggatott fogadalmi rongyok a magyar néphitben. Ethnographia. 1894. 320—326 l.

hirdetett állami elemi népoktatási törvény szövegerint szövegét *Buna* Anna ref. tanítónő fordításában, az alábbiak szerint közöljük:

I. Cím.

Az elemi népiskolai oktatás.

I. SZAKASZ.

I. Fejezet.

Általános rendelkezések.

1. §. Az oktatásnak első foka a népiskolai oktatás. Ez magában foglalja:

1. Az óvodákat.

2. Az elemi iskolát.

3. A felnőttek iskoláját és tanfolyamát.

4. A gyenge és abnormális fejlődésű gyermekek külön iskoláját.

2. §. Elemi oktatást nyújtanak:

Az állami iskolák (nyilvános iskolák).

Az állam által engedélyezett magán-iskolák vagy intézetek és családok is a magánoktatási törvény szerint.

3. §. Nyilvános elemi iskolák nemcsak az ezen törvény szerint létesített iskolák, hanem a községek és vármegyék által a közoktatásügyi miniszterium engedélyével létesítettek is, mely által a tanszemélyzet kinevezése és fizetése is eszközöltetik.

4. §. Az elemi iskolai utasítás és általános felügyelet az államot terheli, mely a közoktatásügyi miniszterium által gyakorolja azt.

Egy iskolát sem lehet a közoktatásügyi miniszterium jóváhagyása nélkül és az érvényben levő törvények intézkedéseire való alkalmazkodás nélkül létesíteni.

A közoktatásügyi miniszterium alkotja a törvény 3-ik §-ban jelölt iskolák szabályzatát és tantervét; átvizsgálja és jóváhagyja a vezetési és működési szabályzatokat, valamint a magániskolák tantervét is.

5. §. A népiskolai oktatás egységes az egész országban.]

6. §. A népiskolai oktatás kötelező és ingyenes ezen törvény által előírt feltételekben.

A szülők, a gyámok és mindazon egyének, akiknek gondozása alatt árva gyermekek — román állampolgárok — vannak, kötelesek gyermekeiket a minden állampolgárnak feltétlenül szükséges elemi oktatásban részesíteni, végeztetve velük a teljes elemi iskolát, úgy amint azt a jelen törvény előírja.

7. §. Az állami elemi iskolákban a tanítás román nyelven történik.

A nem román lakosságú községekben, a közoktatásügyi miniszterium az illető lakosság anyanyelvének megfelelő tanyelvű iskolákat fog létesíteni, azon arányban, mint a román községekben is. Ezen iskolákban azonban kötelező lesz a román nyelv tanítása a szabályzat által megállapított óraszámban.

8. §. Azon román származású állampolgárok, akik anyanyelvüket elvesztették (elfeledték), kötelesek

Az állami elemi népoktatás törvénye

(Óvodák, elemi iskolák, felnőttek iskolája és tanfolyamai; külön iskolák és osztályok a gyenge és abnormális fejlődésű gyermekek részére.)

A népoktatási törvény szövege.

Az 1924. évi július hó 24-én szentesített és az ország hivatalos lapjában, a »Monitorul Oficial« július 6-án megjelent 161-ik számában közzétett, azaz ki-

gyermeküket csakis nyilvános iskolákban, vagy román tannyelvű magániskolákban taníttatni.

9. §. Bármely jellegű elemi iskolában, legyen az nyilvános vagy magániskola, csakis a közoktatásügyi miniszterium által jóváhagyott tankönyveket lehet használni.

10. §. Csakis azon tanulók tekintetnek az elemi oktatás abszolútjainak és élvezhetik a törvény által elismert jogokat, akik az elemi iskola mind a hét osztályát teljes sikerrel végezték, úgy amint jelen törvény azt előírja.

Gyűjtsünk ezerjófűvet!

A kolozsvári »Ellenzék« hasábjairól vesszük át Dr. Péter Béla ny. gazdasági akadémiai tanár alábbi jeles cikkét a cintória gyűjtéséről. —

Legértékesebb gyógynövényeink közé tartozik a cintória vagy százforintos földpe. Ezerjófűnek is nevezik, ami már kifejezi, milyen becses gyógyító-fű az a mi erdei rétjeinken, erdőtisztásokon és erdőirtásokon elég gyakran termő növény. Itteni népies neve: a »cintória«, a latin nevéből: *Erythraea centaurium*-tól ered. Drogneve pedig: herba centauri-i. Ez a név is nagy becsét jelzi, hogy t. i. száz arany forintot ér. Az ezerjófű elnevezés pedig a német »Tausendguldenkraut«-tól ered. Mindezekből láthatjuk, hogy az emberiség már ősidők óta nagyrabecsülte ezt a növényt. És ezt meg is érdemelte, mert feltűnő a gyógyító hatása. Gyomorrontás ellen nincs is jobb orvosság, mint ehgyomorra egy csésze ezerjófűtea és a gyenge gyomor erősítésére szintén kitűnő hatású ez a szer. Az igaz, hogy keserű ez a tea annyira, hogy hiába is teszünk beléje cukrot, de annál hatásosabb. Ezt a vadon termő gyógynövényünket nem csupán a nép ismeri és becsüli, hanem a hivatalos orvosi tudomány is értékeli, mert előírja a hivatalos orvosságok közé. Minden patikában raktáron kell azt tartani, a drogisták és gyógynövénykereskedők pedig nagyban keresik megvételre. Az egyik kolozsvári nagy drogista, amikor azt kérdeztem tőle, hogy ezidén milyen gyógynövényekre lesz szüksége, azt felelte, hogy elsősorban cintóriára, illetve drognéven említve: herba centaurii-ra lesz neki szüksége.

A világpiacon ez a cikk is az egyes évek szerint változó arányban keresett. Az egyik évben sok kerül a piacra, mint pl. most két éve, akkor rengeteg sok volt belőle, más évben pedig, mint pl. tavaly, alig került valami eladásra. Jelenleg keresett cikk. A cintória is egyike azon vadontermő gyógynövényeinknek, amely kiviteli cikket képez. Majdnem minden évben szállítják fuvagontételekben a külföldre. Ezért tehát érdemes ezzel állandóan foglalkozni. Használata annyira ismert, hogy júliusban a hetipiacon is háziasszony igyekszik belőle egy kis készletet beszerezni, amit borba vagy pálinkába tesz, hogy szükség esetén igénybevehesse. A keserű gyomorcseppek egyik legfontosabb alkotó része a cintória. A »földpe« neve is a nagyfokú keserűségét jelzi. A cintória két nyári

növény. Az egyik évben csakis tőállású leveleket hajt és még nem virágzik. Levelei a földre lesimuló levélrőzsát képeznek. A második évben virágba hajt, magot érlel és elszárad. A cintória füves és nyirkos helyeken terem leginkább, nedves hegyi réteken és erdei irtásokban, ahol sokszor tömegesen található. Rendesen július hónapban virágzik, tehát ilyenkor gyűjtendő. A gyűjtésének és szárításának az az előírása, hogy virágjában kell az egész növényt, de gyökér nélkül szedni. Sokszor gyökerestől hozzák a cintóriát a piacra, de a nagykereskedő ma már kifogásolja az olyan árut, amelyen a gyökér is rajta van. Láttam olyan árut is, ahol a gyökéren még az iszapos föld is vastag csomóban reá volt rakodva.

Másik kelléke a szép árunak, hogy a virág tartsa meg szép rózsaszínét, a levelek és a szár pedig legyen zöld színű. Ezért a szedett cintóriát nem szabad a napon szárítani, mert akkor elfakul és szalmasárga színű lesz. Hogy szép színű legyen az áru, akkor okvetlenül árnyékba kell azt szárítani. Hogy továbbá a száradás, forgatás és csomagolás alatt le ne töredezenek a finom levelei és virágai, e végből a szedett cintóriát kis kékbe szokás kötni és úgy szárítják meg valamelyik szellős padláson. Így jobban őrzi meg értékes részeit és nem hagyja el a színét.

A patikában már felvágott állapotban árulják. Az egész növényt kb. 2 cm. hosszú darabkákra vágják szecskamódra. Erre a célra a nagykereskedők külön szoktak berendezkedni és külön vágó-gépeket szereznek be, amelyekkel szép egyforma rövid darabokra felvágják a cintóriát. Lehet ugyan a cintóriát közönséges szeckavágón is felválni, de akkor nem kapunk szép árut, mert lesznek benne a kelleténél hosszabb darabok is. Ezért, aki nincs arra berendezve, az már csak egészben adja el áruját. Amikor pedig teának megfőzzük, vagy borba és pálinkába tesszük a cintóriát, akkor apró darabkára törjük össze, így jobban szívja ki a folyadék a cintória ható anyagát, keserűségét.

Ami végül azt a kérdést illeti, hogy vajjon nem lehetne-e a cintórit termeszteni, vetés által mesterségesen szaporítani, arra azt felelhetem, hogy nem. A cintóri u. i. olyan növény, amely egymagában nem szeret tenyészni, hanem inkább másféle növények társaságában, pl. a fű között szeret teremni. Amellett üde, friss és nyirkos talajt kíván. Magja roppant apró, olyan finom, mint a por. Ezért tehát a szabad földbe elvetni bajos. A szaporítása érdekében tehát legfeljebb azt tehetjük, hogy ne tépjünk ki minden szálat, hanem hagyjunk meg egy pár tövet magnak. Finom magját a szél elhordja és oda is juttat belőle, ahol kedvezők reá nézve a tenyésztési feltételek, úgy hogy kikelhet. Óh a természet hűségesen gondoskodik a növények elszaporodásáról. A szél messzire is elviszi a finom magot és anélkül, hogy az ember elősegítene, megjelenik a növény olyan helyen is, ahol nem is sejtene az ember.

Dr. Péter Béla.

HIREK.

Megkezdettük az új népoktatási törvény közlését. Arra való tekintettel, hogy kartársainkat pontosan tájékoztassuk az állam elemi népoktatás törvényének szövegéről: annak hü magyar fordítása közlését lapunk jelen számában megkezdettük és mindenik folytatólagos lapszámában hozni fogjuk mindaddig, míg azt egészen leközzöltük. Ha a törvény szövegét leadtuk, a törvény végrehajtási utasítását fogjuk hozni. Minthogy a törvény magyar szövegü kiadásáról szó sincsen: lapunk részére annak lefordítását *Buna Anna* nagygalambfalvi ref. tanítónő vállalta. A román vizsgák céljára irt: *Összefoglaló könyv-ünket, román nyelvtan, irodalom történet, földrajz, történelem és alkotmánytan* tantárgyak tananyagát, szintén Ő ültette át román nyelvre. Tökéletes nyelvbéli tudása folytán, egyik nyelvről átfordítani a másikra: kifogástalan megközelítéssel történik. A lapunkban megjelenő nyomdai szedésből külön levonatot is készítünk, s azon kartársaink számára, akik magukat előjegyzik, kis könyvalaku füzetben, külön lenyomatot fogunk készíttetni, minimális árban. Kérjük azért az igénylésről kartársaink szíves értesítését, hogy a megfelelő példányszám mennyiségét megállapíthassuk, mivel feleslegben, azaz bolti elárusításra nem nyomtatunk.

Nagynyedi Diákélet. Ez a címe annak a novellás kötetnek, amelyet *Dr. ikaffalvy Dienes Jenő* irt és a Minerva könyvkiadó vállalat Cluj-Kolozsvár kiadott. Ára 60 L. Dienes Jenő szép meséivel, gyönyörködtető írásaival, már előbb meglepte, a szépirodalomban élvezetet kereső olvasó közönséget. E kötet szintén minden címletében a megtestesült szép magyar stílus és könnyed leírása a nagyenyedi diákéletnek a XIX-ik század végéről. Ha hozzátartozóinknak, gyermekeinknek szép olvasmányt akarunk kezébe adni: e könyvecskében megtaláljuk azt. Üdvözljük e kedves leírásokat, s e kötetnek mentől nagyobb körben való térfoglalását óhajtuk. Mutatóul közöljük a *Diákhistoria* cím alatt.

Tíz hét alatt érik a buza. Ez a boldog ország, ahol a buza 10 hét alatt megéri, az északamerikai *Kanada*. Gazdagságáról, utolérhetetlen termőképességéről tudunk sok mindent, s most megtudhatjuk azt is, hogy a gazda, ha júniusban elvetette buzáját, már augusztus végén learathatja az új gazdag termést.

Emelkedő árak. A mindennapi élet közönséges munkásai csak sohajtozva nézzük és vesszük tudomásul, hogy esik a leu értéke, szörnyen emelkednek az árak. A nyomdai munkák terén a papírárok eddig 60%-os, a munkabérek 20%-os áremelkedést mutatnak. Egyéb kapcsolatos kiadások áremelkedése bátran tehetők 15%-ra; ami együtt 100%-os áremelkedést jelent. Kétségbeejtő a kis lapok sorsa és jövője. Nemcsak az árak szakadatlan emelkedése miatt, de a nem fizetés, vagy csak nagyon későre fizetés miatt is. Egyik oldalon a vágyakozás: közös ügyünk és érdekeink

istápolása végett; más részen az állandó küzködés az anyagiak kevés volta és későre való beérkezése miatt. E küzdelemben a mérleget javunkra, csak a kollegák tömeges megmozdulása és támogatása tudja eldönteni, pontosan teljesített előfizetésével.

Új könyv. Kiss Piroška: „*Állattan*“ (Zoologie) című könyve jelent meg az „*Ardealul*“ Cluj kiadásában. Ezen tankönyv a legújabb miniszteri tanterv szerint, a közép- és hasonfoku iskolák I-ső osztálya számára készült a közoktatásügyi miniszterium tankönyvül való használatra engedélyezte 148.139—923. sz. rendeletével. Ára 45 L. Az állatvilág helyes csoportosítása; az állatfajták rövid, de tartalmas leírása; igen jó kivitelű természetrajzi képek: e tankönyvet ajánlatossá és használhatóvá teszik. Sőt a népiskolai tanítók is, ugy a beszéd-értelem gyakorlati, mint az állattani leckére való előkészületnél, nagy előnnyel használhatják e tankönyvet. Ajánljuk beszerzésre.

Szétküldöttük könyveinket. Nagy és fáradtságos munka után eljutottunk azon ponthoz, hogy a román vizsgák céljára kidolgozott: *Román Nyelvtan; Román Irodalom Történet; Románia Földrajza; Román Nép és Románia Történelme; Román Alkotmánytan*; illetőleg ezen részek együttes: *Összefoglaló Könyvét* előfizetőinknek szétküldöttük az utolsó részletben is. Mindenik küldeményhez tájékoztató értesítést mellékelünk, amelyben jeleztük, hogy a külön-külön füzetekben, ugyszintén összefoglaltan is kiadott együttes könyvünket többé előfizetési árban nem adhatjuk. Ugyanis kétszer akkora terjedelemből nagyobb lett munkánk, mint azt eredetileg terveztük, s így természetesen azok árai is kétszereződtek, hozzá számítva még a bolti elárusítás százalékát is. Több anyaggal és alaposabb kidolgozással vették megrendelőink könyveinket, mint, amennyit megbírhathat egy kezdő román nyelvet tanuló. Ámde az lebegett szemünk előtt, hogy a több anyagból mindenkinek kilehet válogatni a szerinte főbb anyagot és csak azt tanulja vagy tanítsa meg; s ugy ők is tehetségük mértéke szerint tanulhatnak belőle ellenben az igen kevéshez, nehéz, csaknem lehetetlen megfelelő anyagot két nyelven hozzátenni. Mi azonban bizonyosak vagyunk benne, hogyha román szöveggel kevesebbet is, de magyar szöveggel mindenki meg fogja tanulni a felvett tananyagot, mert azokat tudni szükségesnek látja. Szíves észrevételeket és további megrendeléseket, köszönettel vesszünk.

Halált is okoz a földieper mérge. Az közönségesen tudott dolog, hogy a földi eper, némelyeknek kiütéseket okoz, mások meg lázba esnek tőle. Most arról olvasunk híradást, hogy Németországban egy kórházban 190 ember kapta meg az *epermérge* betegséget és azok közül kettő meg is halt. Mint nem szakértők, azt a kérdést is felvetjük: nem haltak volna-e meg ezen betegek epermérgezés nélkül is?

Haramia világ. Napról-napra olvassuk elvete-mült emberek rémes rabló és embert pusztító gaztetteit. Egyiket, Galatz mocsaras vidékén üldözi egy század rendőrség, a másik Beszarábiában követ el uton-állást és embergyilkolást; a harmadikat a csendőrgyilkos rablót a bihardiószegi állomásfőnök teszi ártalmat-

lanná, egy lövéssel kioltván, mások életének elpusztítására és vagyonának elrablására berendezett nyomorult életét. A társadalom az oktatásügy erős felkészülése kell ide minden nevelői közrehatásával, hogy az emberek a szelidség és emberiség lépcsőfokain legalább elinduljanak.

Ady-ünnep. Az elhunyt Ady Endre jeles költőknek szülői, a 74 éves Ady Lőrinc és felesége született Pásztor Mária Zilahon, július hó 20-án tartották arany lakodalmukat. Az ünnepi beszédet Szombati Szabó István lugosi költő pap tartotta. Templomi istentisztelet után matiné tartatott gazdag műsorral, amelyen Minulescu író, kultusz államtitkár is felszólalt. A matiné után bankett következett. Másnap július hó 21-én délután 7 órakor folytatódott az Ady-ünnepség *Érminszentien*, Ady szülőházának emléktáblával történt megjelölése alkalmából. A két napig tartott szép ünnepély méltó megbecsülése a nagy költő emlékének és kitüntető megtisztelése az ő szülőinek.

Németország eddig kifizetett hadisarc. Németország békekötése után 44 és fél milliárd aranymárka hadisarcot fizetett ki jóvátétel címen és 14 milliárd arany márkát a békekötés által előírt más címletekre. Ezen összegek 14-szeresét teszik ki annak, amit a franciák fizettek Németországnak az 1870-iki háború után. Dacára ezen rengeteg aranymárka kifizetésének, Németország még mindig nem tud lépést tartani a békeszerződés által előírt fizetési kötelezettségei teljesítésével.

Az alkotmány biztosíték nagy értéke. A kormányzó hatalmat gyakorló vezérek alájuk rendelt intézők tulkapásainak, önkényeskedéseinek megakadályozására szolgálnak az u. n. alkotmánybiztosítékok, amely mint alkotmánytörvény szakaszok, változhatatlan jellegűek. Ezek egyike: a legfőbb ítélőbíróság (kuria) a *semmilőszék* hatásköre a miniszteri rendelkezések és új törvények átvizsgálása az alkotmány törvényekkel való harmonizálás tekintetében, s ha azzal bármely vonatkozásában ellentétben állana, úgy ezek megsemmisítése, hatálytalansítása. *Fekete* Vilmos dr. pénzügyi titkárt, a temesvári pénzügyigazgató egy összekoccanás következtében elhelyeztette, mikor ez vonakodott új állását elfoglalni s Bukarestbe ment magát igazolni, állásáról lemondottnak tekintették és fizetését beszüntették. Közigazgatásilag, azaz főnőkéleg, tehát a *Fekete* dr. ügye el volt intézve. A tisztviselői karon kívül került. Az alkotmány óre: a *semmilőszék* azonban, a hozzá beadott panaszra az ügyet megvizsgálta s a pénzügyminiszter elbocsátását törvénybeütközőnek ítélte, s a pénzügyi titkárnak állásába való visszahelyezését és egy évről visszamaradt 11/50 ezer lei fizetésének visszadására kötelezte a pénzügyminiszteriumot. Ezen rendelkezés alapján Dr. *Fekete* állását elfoglalta, a hátrálékos fizetését felvette, s azután, minthogy állás nélküli idejében ügyvédi irodát nyitott, titkári állásáról lemondott; az 50,000 lej jelentékeny részét pedig jótékony célra juttatta. Ime, még a miniszterek és a miniszterek barátjai sem engedhetnek meg maguknak önkényes elűzéseket, mert ezzel csak az államot károsítják meg. A kormányzás csak törvényes és minden-

ben alkotmányos kell legyen, ezt kívánja elsősorban az alkotmánytörvény.

A „Hangya“ kitüntetettjei. A fogyasztási szövetkezetek központja, évi közgyűlése alkalmából, a vidéki »Hangya« szövetkezetek vezetői közül számosat kitüntetett, a szövetkezeti bolt pontos és eredményes vezetéseért. A szociális téren dolgozó tanítók és papok s más intellektuelek kitüntetéséhez csatoljuk a magunk üdvözlését, további kitartásra való buzdításunk kapcsán.

Rendezik a papi fizetéseket. A vallás- és szépművészeti miniszter ur rendeletet adott ki, hogy egy helyi világi bizottság az egyház mai jövedelmeit állapítsa meg, feltüntetve, hogy mi abból az egyházi alkalmazottak fizetése. Az utóbbi 5 évi átlag értékek szerint megbecsült hozamok, ha nem adják ki az előírt papi járandóságot, úgy azt az állam kiegészíti. Lehet némely képét szolgáltató helységben elveszítik a papok a ma élvezett kongruát, legtöbb helységben azonban nyerni fognak a kevés jövedelemből tengődő papok. Szükség volt erre a rendezésre, melynek eddigi késedelme miatt, aránytalan sok és kevés volt egyes helyek szerint, a papok fizetése.

Terjed a koloradó bogár. A burgonya legkegyetlenebb ellensége a *koloradó bogár*. Amerikából a háború ideje alatt hurcolták be Franciaországba s ma már itt az ország $\frac{1}{8}$ -án pusztítja kiméretlen bizonyossággal a zöldre kinőtt burgonya szárait és leveleket. A peronospora a szőlő levelet lehervasztja, a *koloradó bogár* a burgonya zöld részeivel teszi ugyanezt s mindkettőnél e miatt a termés megsemmisül. A *koloradó bogár* piros színű és a *katica bogár*hoz hasonlít. Ha valahol e váratlan kártékony bogár fellépne, legcélszerűbb azonnal tanácsot kérni az Erdélyi Gazdasági Egyesülettől Kolozsvár.

Női kézimunka tanfolyam. Igaz, hogy minden művészi dologra születni kell, de gyakorlással a született tehetséget nagyon sokban pótolni lehet. A kézimunka is e téren mozog. Haszna pedig kibeszélhetetlen egy életen keresztül. Aki kezének ügyességét — ahogy szokták mondani — kezeügyében tartja, nem is tudja, nem is veszi észre: mi mindent előállít izléssel és sok költségnek a megkimélésével. A szépet és hasznosat párosító kézimunka tanfolyamot rendezett Székelyudvarhelyt *Keizerné Faragó* Eliza okleveles tanítónő, kézimunka-mester. E tanfolyamon az elsajátított sorozatos tananyag volt: virág készítés darab rongyokból; posztó felrakás, posztó és selyem darabokból (montiier); tüllvirág készítés; diszitőtoll összeállítás; bársony fa és bőr égetés; román stílusú himzések; árnyékrajz selyemre tussal, vagy vízfestékekkel (silhonette); lámpaernyő készítés; vitrin babakészítés; női kalap készítés és diszítés. A kézimunka és egyidejűleg a kézügyesség elsajátításának oly sok és hasznos változata fordult elő ezen tanfolyamon, hogy csak elismeréssel és dicsérettel emlékezik meg mindenik látogatója, ugyszintén meg szemlélője ezen tanfolyamnak. Ohajtandó, hogy iskolánkban is mentől nagyobb tért foglaljon ezen irányu kézimunka és kézügyesség gyakorlása, amely szép is, de főleg igen hasznos a női ifjuság részére. *Keizerné* ennek terjesztésével igen hasznos szolgálatot teljesít.

Szerkesztői üzenetek.

J. J. Satulung. Elmaradt fizetésének megnyerhetésére nézve a válasz-javaslatunk ez: Ha Ön a nagy háboru kitörésekor, illetőleg a fogságba jutásakor ki-nevezett, rendes állami tanító volt: úgy a háboru és a fogság ideje alatt bentmaradt tanítói fizetése egészben, az időközben megnyerhetett előléptetési járandósággal együtt, feltétlenül megilleti. Ezt az utolsó bántlig meg is kapja csak helyesen kell eljárni az ügyben: nevezetesen: igazolni kell egy bizonyítványban a volt gondnoksággal, illetőleg ennek hiányában most az előjárósággal: a) hogy a faluban, mint rendes állami tanító teljesített szolgálatot; b) a katonai szolgálatra történt bevonulása idejét; c) a fogságból történt hazatérése napját és azt, hogy hazatérése után semmiféle más állást nem töltött be, amely tanító állásának elhagyását és így szolgálatának megszakítását jelentené. Ugyancsak igazolnia kell azt is, legalább két fogolytársával, vagy más illetékes személyekkel, esetleg hatósággal, ha Magyarországon keresztül jött, hogy ott tartozkodási ideje alatt nem foglalt el tanítói állást és nem élvezett tanítói fizetést. S végül a tanfelügyelőnek kell igazolni egy bizonyítványban, hogy a fogságból hazatérése után mely napon jelentkezett állami tanítói szolgálatának felvételére. Ha mindezen bizonylatokból kitűnik, hogy Ön saját, tehát önkéntes elhatározásából, állása betöltésére nézve, semmi időt nem mulasztott: úgy az elmaradt összes fizetését a miniszterium ki-utalja, ki kell utalja. Mert ez esetben Ön nem mulasztott semmit. A tanítói szolgálat nélkül eltöltött esztendőket: katonai szolgálatban, részint fegyver alatt, részint fogságban, illetve innen való hazautazással töltötte, ami nem a saját és önkéntes elhatározásának kifolyása, de az akkori államhatalom kényszerítő parancsának következménye. Így az utódállam a megnyert előnyeivel szemben viseli a terheket is. Kérje tehát a Tanítók Lapjában közölt utasítás szerint a megillető, bentmaradt fizetéseit újól, szintén hivatkozva a csatolandó kormányzótanácsi elutasítására. Ha a minisztérium kérésével elutasítaná, megfeleltetheti ezt a *semmisítő székhez* (Curtea de Casație) Igényének jogossága esetén ez a legfelsőbb bíróság, biztosan igazságot fog szolgáltatni. Legyen azonban figyelemmel arra, hogy amennyiben hazatérése után akár az állása elfoglalására vonatkozó jelentkezést hónapokon át elmulasztotta, akár előzetesen más tanító (pld. felekezeti iskolai állást töltött be, s így *állami* tanítói szolgálata folytonosságát megszakította: úgy a fizetéséhez való igényjogosultságát feltétlenül elvesztette, s nem járhat eredménnyel kérelmezése. Tehát legfőbb dolog az állami tanítói szolgálata folytonosságának igazolása. Ebbe belevételik a katonai szolgálat az első naptól, az utolsóig, s így ez nem képez megszakítást. Ha szolgálatát román nyelvű, vagy közjegyzőileg román nyelvre fordított bizonyítványokkal igazolja: az említett első vagy esetleg második főhatóság a fizetését feltétlenül jogosnak itéli és kiutaltatja. Előfizetőink sorába való belépését tisztelettel kérjük, hogy a tanítók *együttessége* napról-napra szaporodjék, erősödjék. Tanácsadásunkat azonban e nélkül szíves készséggel teljesítettük. Üdvözet.

Könyvnyomda R. t. Odorheiu.

Ruhanemüt leg-olcsóbban **Hirsch Rudolf** divatüzletében vásárolhat, Odorheiu.

ROMÁN NYELVŰ VIZSGÁK CÉLJÁRA

LEGSIKERÜLTÉBB KÖNYVEK:

a **Gyerkes Mihály** és **Buna Anna** által írott, most megjelent román-magyar szövegezésű kiadványok:

Román Nyelvtan ára	25 Lei.
Román Irodalom Történet ára	25 „
Románia Földrajza ára	25 „
A Román nép és Románia Története ára	35 „
Román alkotmánytan ára	20 „

Az öt különböző rész egybefoglaltan:

Össz foglaló Könyv ára **100 „**

Az árak előleges beküldésével megrendelhetők: »Administrația Tanítók Lapja Odorheiu«, továbbá: Soha Aladár könyvkereskedése Odorheiu« és a »Minerva« könyvkereskedésnél Cluj.

Felnőttek és abszolváló vizsgára készülő tanulók egyaránt nagy hasznát veszik ezen, kérdések és feleletek alakjában írott könyveknek. Tegyen mielőbb rendelést.

Gyerkes Mihály és Szabó János által szerkesztet
Tananyagbeosztási nyomtatványok az új tanterv és utasítások kiválasztásai szerint, román nyelvű fejcímekkel ellátva, most jelentek meg és kaphatók, egy külv 2 Lei, egy beliv (két tantárgy beírására) szintén 2 Lei előleges beküldése mellett: a *Tanítók Lapja kiadóhivatalában* és *Z. Székely János* könyvkereskedésében Odorheiu.

SOHA ALADÁR

könyv-, papir-, író- és rajzszerkereskedése,
nyomtatványraktára és könyvkötészete
ODORHEIU — SZÉKELYUDVARHELY.

Ajánl e szakmába vágó mindenféle tankönyveket, iskolai füzeteket, író- és rajzszerszözöket, iskolai nyomtatványokat, stb. stb. szolid és pontos kiszolgálás mellett.

Elemi iskolai tankönyvek, iskolai
: térképek és nyomtatványok :
kaphatók a

Minerva R.-T.-nál
Cluj-Kolozsvár, Str. Reg. Maria 1.